

АНАЛІЗ
стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва
за січень-червень 2018 року

I. Загальні результати моніторингу

Оцінка соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за січень-червень 2018 року проведена Мінрегіоном відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики».

Оцінку здійснено за 26 показниками, що характеризують ситуацію за 6 напрямками в різних сферах соціально-економічного розвитку регіонів (економічна ефективність, інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, відновлювана енергетика та енергоефективність) та проведено ранжування регіонів за кожним напрямом оцінки.

За підсумками січня-червня 2018 року **в регіонах спостерігається продовження позитивної тенденції двох попередніх років щодо зростання в ключових сферах розвитку**, про що свідчить динаміка основних соціально-економічних показників:

збільшено обсяги виробництва промислової продукції у 14 регіонах та в цілому по Україні на 2,5% (у січні-червні 2017 року – на 0,3%);

зросли обсяги виробництва продукції сільського господарства у 21 регіоні та в цілому по Україні на 11,4% (у I півріччі 2017 року – скорочення на 2,1%);

збільшились обсяги будівельної продукції у 10 регіонах та в цілому по Україні на 2,8% (у січні-червні 2017 року – на 29,2%);

збільшено обсяги інвестицій, які залучаються в регіональні економіки:
капітальні інвестиції зросли у 21 регіоні та в цілому по Україні – на 26,5% (у січні-червні 2017 року – на 22,5%);

прямі іноземні інвестиції зросли у 20 регіонах та в цілому по Україні – на 3,3% (у I півріччі 2017 року – на 4,4%);

збільшились доходи місцевих бюджетів в усіх регіонах, від 1,3% у Одеській до 28,3% у Полтавській області, і в середньому по Україні показник приросту склав 16,8% (у січні-червні 2017 року – 41,2%), що дозволяє більш самостійно вирішувати місцеві проблеми розвитку;

вдалося покращити динаміку соціальних індикаторів:
реальна заробітна плата зросла в усіх регіонах, від 8,3% у Херсонській до 15,7% у Дніпропетровській області, і в цілому по Україні – на 12,0% (у січні-червні 2017 року – на 19,7%);

обсяги заборгованості з виплати заробітної плати скоротились у 14 регіонах; у всіх регіонах зменшуються показники рівня безробіття населення.

II. Результати моніторингу за напрямками

Напрямок **«ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 7 показників, які характеризують стан розвитку реального сектору економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво) та рівень цін на споживчому ринку.

У січні-червні 2018 року розвиток більшості регіонів за цим напрямком характеризувався позитивною динамікою у сфері промислового, сільськогосподарського виробництва та виробництва будівельної продукції більшості регіонів, а також уповільненням інфляційних процесів на споживчому ринку.

За підсумками I півріччя 2018 року **обсяги промислового виробництва** в Україні збільшилися на 2,5% (у січні-червні 2017 року – на 0,3%).

Збільшення виробництва промислової продукції спостерігалось у 14 регіонах (у січні-червні 2017 року – у 17 регіонах): від 0,6% у Полтавській до 17,2% у Івано-Франківській областях. Також суттєво наростили обсяги промислового виробництва підприємства Чернівецької (на 7,8%), Сумської (на 7,6%), Волинської (на 7,1%) та Київської (на 6,6%) областей.

Позитивний показник динаміки розвитку промисловості по Україні в цілому обумовлений високим зовнішнім та інвестиційним попитом, які поєднувались як із покращенням ділової впевненості в промисловості, так і з нарощуванням й модернізацією виробничих потужностей.

Зростання виробництва спостерігалось у таких основних видах промислової діяльності, як:

➤ **добувна промисловість і розроблення кар'єрів**, де виробництво продукції збільшилося в цілому по Україні на 1,6% (у січні-червні 2017 року спад склав -5,9%). Серед основних видів діяльності у добувній промисловості зросло добування кам'яного та бурого вугілля (на 0,9%) в умовах низької порівняльної бази минулого року, та металевих руд (на 3,4%) для задоволення потреб з боку металургії.

Збільшення обсягів виробництва у добувній промисловості у I півріччі 2018 року зафіксовано у 12 регіонах (за підсумками січня-червня 2017 року – у 10 регіонах), з найбільшим зростанням у Вінницькій (+17,6%), Волинській (+15,6%), Тернопільській (+10,9%), Запорізькій (+10,8%) областях.

У 11 регіонах, де обсяги виробництва у галузі зменшилися, скорочення варіювало від -0,1% у Чернігівській до -73,1% у Херсонській областях.

➤ **переробна промисловість**, виробництво в якій загалом по Україні збільшилося на 2,5% (у січні-червні 2017 року – на 3,6%). Цьому сприяло зростання обсягів виробництва у 17 регіонах (у січні-червні 2017 року – у 18 регіонах).

Зокрема, за видами переробної галузі спостерігався приріст:

у виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності в цілому по Україні виробництво зросло на 4,4% (порівняно із

зростанням обсягів виробництва у січні-червні 2017 року на 7,3%). Серед основних видів діяльності галузі зросли обсяги оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння (на 7,1%); виробництва паперу та паперових виробів (на 4,8%).

Нарощення обсягів виробництва у деревообробній промисловості було зафіксовано в 17 регіонах, з найбільшим приростом у Черкаській (у 1,8 раза) області.

Зменшилося виробництво продукції галузі у 7 регіонах: від -2,2% у Донецькій, Закарпатській та Чернівецькій (окремо у кожній) до -21,1% у Миколаївській областях.

у виробництві коксу, продуктів нафто перероблення, де приріст обсягів виробництва по Україні становив +5,9% (проти падіння у січні-червні 2017 року на 18,3%), у тому числі: у Донецькій (+17,8%), Дніпропетровській (+2,4%), Запорізькій (+1,6%) областях. На загальний позитивний результат вплинуло, насамперед, збільшення обсягів виробництва коксу та коксопродуктів на 7,2%.

Зменшилося виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення у Харківській області (на 21,8%).

у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції загальне зростання по Україні склало +39,5% (у січні-червні 2017 року – падіння -2,3%) за рахунок високих темпів нарощування виробництва ТОВ “Карпатнафтохім” внаслідок відновлення роботи після 5 років простою (постановою КМУ №299 від 26 квітня 2017 р. для підприємства встановлено щорічні квоти на безакцизне ввезення і закупівлю сировини). Також зростання підтримувалося як зовнішнім (за оперативними даними ДФС за 6 міс. 2018р. (п/п) експорт гр. 28-40 “Продукція хімічної промисловості” зріс на 27,2%), так і внутрішнім попитом (з боку домогосподарств).

Серед основних видів продукції хімічної промисловості відбулось збільшення виробництва основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (у понад 1,9 раза); мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумних і косметичних засобів (на 5,1%).

Нарощення обсягів виробництва у хімічній галузі за підсумками січня-червня 2018 року відбулося у 15 регіонах (за підсумками січня-червня 2017 року – у 9 регіонах). Найбільше виробництво зросло в Івано-Франківській (у 11,7 раза), Сумській (у 2,1 раза) та Черкаській (на 47,8%) областях.

Зменшилося виробництво продукції хімічної промисловості у 8 регіонах: від -0,3% у Волинській до -14,3% у Чернівецькій областях.

у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування приріст по Україні в цілому склав +1,9% (у січні-червні 2017 року обсяги виробництва скоротилися на 2,2%). Збільшення виробництва відбуваються впродовж останніх 6 місяців (з кінця 2017 року) в

умовах сприятливої цінової кон'юнктури на зовнішніх ринках (за оперативними даними ДФС за 6 міс. 2018р. обсяги експорту гр. 72-83 “метали та вироби з них” - зросли на 31,7%, частка експорту у структурі реалізації продукції металургії близько 62,9%), так і високого внутрішнього попиту – з боку суміжних галузей інвестиційного спрямування.

Серед основних видів металургійної діяльності, збільшилися обсяги саме металургійного виробництва (на 2,2%); виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування зросло на 1,0%.

Нарощення обсягів виробництва у металургійній галузі спостерігалось у 16 регіонах (у січні-червні 2017 року – у 17 регіонах), з найбільшим приростом у Полтавській (у понад 1,6 раза) та Чернівецькій (+45,3%) областях.

Зменшення обсягів виробництва металургійної продукції мало місце у 8 регіонах: Херсонській (-21,3%), Закарпатській (-18,6%), Хмельницькій (-15,7%), Харківській (-7,8%), Київській (-4,2%), Львівській (-3,2%), Донецькій (-2,8%), Житомирській (-0,9%) областях.

у машинобудуванні, крім ремонту і монтажу машин і устаткування виробництво по Україні зросло на 6,6% (у січні-червні 2017 року – на 8,3%) за рахунок майже всіх підвидів галузі в умовах збільшення як внутрішнього попиту на інвестиційну продукцію з боку суміжних галузей (зокрема, оновлення рухомого складу залізниці), так і зовнішнього з урахуванням відкриття за останні 3 роки нових виробництв (за оперативними даними ДФС за 6 міс. 2018р. (п/п) експорт гр. 84-90 “Машини, устаткування та транспорт” зріс на 17,2%).

Серед основних видів машинобудування в Україні зростання спостерігалось у виробництві машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (на 2,6%); автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (на 13,9%).

Позитивна динаміка виробництва продукції галузі машинобудування спостерігалась у 15 регіонах (у січні-червні 2017 року приріст відбувся у 17 регіонах). Найбільше зростання зафіксовано у Чернівецькій області (у майже 2,1 раза).

Зменшення виробництва у машинобудуванні спостерігалось у 9 регіонах: Чернігівській (-15,1%), Кіровоградській (-13,3%), Черкаській (-11,4%), Миколаївській (-6,2%), Херсонській і Хмельницькій (-5,7% у кожній), Тернопільській (-0,2%), Івано-Франківській (-0,1%) областях та м. Київ (-2,2%).

постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, де зростання виробництва по Україні становило +4,3% (проти падіння у січні-червні 2017 року -5,4%) внаслідок збільшення попиту на енергоресурси в умовах поступового відновлення виробничої активності.

Приріст виробництва спостерігався у 15 регіонах (у січні-червні 2017 року – у 16 регіонах), з яких найбільше зростання було зафіксовано у Кіровоградській (+24,2%), Київській (+23,5%) областях.

Зменшення виробництва у галузі спостерігалось у 9 регіонах і коливалось від -0,2% в Одеській до -22,4% у Рівненській областях.

Зменшення обсягів виробництва промислової продукції за підсумками січня-червня 2018 року спостерігалось у 11 регіонах, від -0,5% у Херсонській до -23,0% у Луганській областях. Крім Луганської, найбільше скорочення обсягів зафіксовано у Рівненській області (-11,1%), Хмельницькій (-6,6%), Чернігівській (-5,7%) та Одеській (-3,8%) областях.

Скорочення обсягів промислового виробництва за підсумками січня-червня 2018 року було зафіксовано у таких видах переробної промисловості як:

– *виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів*, де по Україні скорочення склало -2,1% (у січні-червні 2017 року обсяги харчової промисловості зросли на 5,7%), в першу чергу, за рахунок зменшення виробництва соняшникової олії (на 13,3%, частка у структурі реалізації виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів близько 27%) через отримання меншого врожаю соняшника у сільському господарстві (у 2017 році (п/п) скорочення врожаю – на 10,7%).

В той же час, позитивний вплив продовжували справляти високий споживчий та зовнішній попит з урахуванням диверсифікації ринків збуту.

Серед основних видів виробництва харчової галузі відбулось зменшення виробництва саме харчових продуктів (на 1,6%); тютюнових виробів (на 17,2%).

Негативна динаміка виробництва продукції харчової промисловості мала місце у 16 регіонах (у січні-червні 2017 року зменшення було зафіксовано у 13 регіонах), із найбільшим падінням у Чернігівській (-14,4%), Харківській (-12,5%) та Закарпатській (-12,4%) областях.

У 8 регіонах спостерігався приріст виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (від +2,6% у Волинській до у 1,5 рази в Івано-Франківській областях).

– *текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів* обсяги по Україні зменшилися на 2,1% (у січні-червні 2017 року – зросли на 9%) в умовах високої конкуренції на внутрішньому ринку з боку імпортованої продукції.

Загалом, серед основних видів галузі по Україні зменшилися обсяги текстильного виробництва (на 2,2%); виробництва одягу (на 2,6%); шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (на 0,3%).

Зменшення обсягів виробництва продукції текстильної промисловості спостерігалось у 16 регіонах (у січні-червні 2017 року – у 7 регіонах): найбільше – у Тернопільській (-25,1%) та Чернівецькій (-21,2%) областях.

Серед 8 регіонів, де було зафіксоване зростання виробництва продукції текстильної промисловості, приріст варіював від +2,2% у Хмельницькій до +21,8% у Запорізькій областях.

– *виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції*, де скорочення виробництва по Україні становило -2,2% (проти зростання у січні-червні 2017 року на 9,7%) за рахунок зменшення

виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції (на 6,1%) в умовах високої статистичної бази порівняння минулого року.

В той же час, зросло виробництво гумових і пластмасових виробів (на 5,5%) на тлі попиту з боку інвестиційних видів діяльності.

Серед основних видів діяльності в галузі зменшення виробництва продукції спостерігалось у 16 регіонах (у січні-червні 2017 року – у 7 регіонах). Найбільше скорочення було зафіксовано в Сумській (-28,2%), Чернігівській (-16,0%), Кіровоградській (-14,2%), Миколаївській (-13,8%) областях.

Нарощення виробництва неметалевої продукції спостерігалось у 8 регіонах: від +0,3% у Львівській до +6,7% у Закарпатській областях.

– *виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів*, обсяги виробництва по Україні в цілому зменшилися на 1,6% (у січні-червні 2017 року виробництво продукції зросло на 2,2%) за рахунок скорочення виробництва препаратів лікарських інших невіднесених до інших угруповань (9,4%).

Зменшення обсягів виробництва відбулось у 7 регіонах: від -5,7% у Вінницькій до -29,3% у Сумській областях.

Збільшення виробництва фармацевтичної продукції було зафіксовано у 3 регіонах: Донецькій (+24,8%), Львівській (+8,4%), Харківській (+1,4%) областях.

Основні стримуючі чинники розвитку промисловості:

- перманентні бойові дії на Сході країни;
- транспортні обмеження щодо переміщення вантажів, низька пропускна спроможність транспортної інфраструктури Укрзалізниці;
- втрата контролю над підприємствами на неконтрольованій території;
- недостатні обсяги кредитування, зокрема довгострокового кредитування, зважаючи на високу вартість кредитів та жорсткі умови їх отримання;
- недостатній рівень технічної конкурентоспроможності вітчизняної продукції порівняно з імпортованими аналогами;
- низький рівень державного замовлення, інноваційних зрушень та поглиблення науково-технологічного відставання технологій виробництва від світових лідерів.

Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу в середньому по Україні становив 28503,8 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу збільшилася проти січня-червня 2017 року (11,0 раза) і склала 13,1 раза (максимальне значення у січні-червні 2018 року спостерігалось у Дніпропетровській області – 73493,6 грн., мінімальне у Луганській області – 5595,7 грн.).

За підсумками січня-червня 2018 року отримано позитивну динаміку по Україні щодо **обсягу виробництва сільськогосподарської продукції** – зростання на 11,4% (у I півріччі 2017 року – зменшення на 2,1%).

За звітний період обсяги виробництва продукції збільшилися у 21 регіоні в межах від 0,3% в Хмельницькій до 2 разів в Одеській області. Обсяги виробництва також суттєво збільшилися в Миколаївській (у 1,8 раза), Херсонській (на 32,9%), Запорізькій (на 17,0%) та Кіровоградській (на 15,9%) областях.

Розвиток аграрного сектору економіки характеризувався зростанням, порівняно із відповідним періодом 2017 року, обсягів виробництва продукції як рослинництва, так і тваринництва.

Індекс продукції рослинництва склав 181,9%, у тому числі зернових культур – 415,0%, плодів і ягід – 138,2%, овочів відкритого ґрунту – 121,8%, картоплі – 98,4% та ріпаку – 1883,0%. Темпи збирання сільськогосподарських культур у звітному періоді випередили минулорічні (на два тижні) у зв'язку із зміщенням строків дозрівання практично всіх сільськогосподарських культур, включаючи ранні зернові культури, тому, станом на 01.07.2018, валовий збір зернових і зернобобових перевищив показник на відповідну дату минулого року у 4,2 рази, ріпаку – у 18,8 рази, культур овочевих відкритого ґрунту – на 19,0%. Разом з тим, валовий збір картоплі був менший на 0,1%.

Індекс продукції тваринництва становив 100,1%, у тому числі вирощування худоби та птиці – 101,0%, молока – 98,21%, яєць – 102,8%. За звітний період сільськогосподарські підприємства збільшили вирощування худоби та птиці на 2,5%, молока – на 1,7%, яєць – на 6,0%. Разом з тим, господарства населення зменшили виробництво зазначеної продукції на 1,3%, 3,2% та 0,6% відповідно. Зменшилась загальна кількість великої рогатої худоби (на 4,6%), свиней (на 5,3%), овець та кіз (на 4,1%). У сільськогосподарських підприємствах кількість овець та кіз і птиці збільшилась, порівняно з відповідним періодом 2017 року, на 1,4% та 9,8% відповідно, у господарствах населення кількість овець та кіз зменшилась на 4,9%, птиці – зросла на 0,5%.

Зменшення обсягу виробництва валової продукції сільського господарства за січень-червень 2018 року в порівнянні з I півріччям 2017 року зафіксовано у 4 регіонах: Волинській (на 1,0%), Чернігівській (на 1,8%), Полтавській (на 2,0%) та Харківській (на 2,5%) областях.

Основними проблемними питаннями розвитку регіонів у галузі в звітному періоді були:

- обмеження доступу товаровиробників до кредитних ресурсів;
- подорожчання матеріально-технічних ресурсів;
- захворювання свиней на африканську чуму;
- низькій рівень купівельної спроможності населення.

Обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за I півріччя 2018 року по Україні дорівнював 3385 грн., що на 12,2% перевищувало відповідний показник 2017 року (3017 грн.).

Найвищі показники обсягу виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-червень 2018 року зафіксовано у Херсонській (8616 грн.), Черкаській (5669 грн.), Дніпропетровській (5657 грн.), Запорізькій (5437 грн.) та Вінницькій (4878 грн.) областях.

Загалом обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-червень 2018 року в порівнянні з відповідним періодом попереднього року:

збільшено в 21 області, найбільше в: Одеській (на 101,0%), Миколаївській (на 79,4%), Херсонській (на 34,1%), Запорізькій (на 18,4%) та Кіровоградській (на 17,7%) областях;

зменшено у 4 областях: Харківській та Волинській (на 1,0%), Полтавській (на 0,9%) та Чернігівській (на 0,03%) областях.

За підсумками січня-червня 2018 року у 10 регіонах спостерігається збільшення **обсягу виробництва будівельної продукції**, від 2,7% у Черкаській області до 41,5% у Івано-Франківській, і в цілому по Україні зростання склало 2,8% (у I півріччі 2017 року – збільшення на 29,2%).

В розрізі регіонів найбільше зростання обсягу будівельної продукції, крім Івано-Франківської області, зафіксовано у Одеській (на 33,8%), Чернівецькій (на 22,4%), Рівненській (на 18,9%) та Дніпропетровській (на 16,5%) областях.

Негативну динаміку щодо виробництва будівельної продукції за підсумками I півріччя 2018 року зафіксовано у 15 регіонах, від -1,1% у Львівській до -53,5% у Луганській областях.

У червні 2018 року по відношенню до грудня 2017 року **ситуація на споживчому ринку в усіх регіонах** характеризувалася зростанням цін. Так, середній індекс споживчих цін по Україні становив 104,4% (у червні минулого року зростання становило 7,9%).

У регіональному розрізі індекс споживчих цін варіював від 103,2% у Житомирській до 105,4% у Закарпатській області.

В цілому у червні 2018 року по відношенню до грудня 2017 року у регіонах серед товарів і послуг зросли ціни на:

алкогольні напої, тютюнові вироби – від +6,7% у Запорізькій до +11,9% у Закарпатській областях (по Україні – на 9,0%);

зв'язок – від +3,1% у м. Києві до +8,5% у Дніпропетровській області (по Україні – на 6,2%);

ресторани та готелі – від +2,2% у Луганській до +11,7% в Одеській областях (по Україні – на 5,8%);

транспорт – від +2,8% у Чернігівській до +7,7% у Львівській областях (по Україні – на 5,4%);

охорону здоров'я – від +2,3% у Вінницькій до +8,2% у Закарпатській областях (по Україні – на 4,7%);

предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла – від +0,2% у Вінницькій до +7,8% у Херсонській областях (по Україні – на 4,3%);

продукти харчування та безалкогольні напої – від +1,2% у Житомирській області до +7,1% у м. Києві (по Україні – на 4,0%);

освіту – від +0,2% у Донецькій до +13,0% у Чернігівській областях (по Україні – на 2,5%). Зниження цін спостерігалось у Миколаївській області (на 0,1%);

відпочинок і культуру – від +0,3% у Черкаській до +5,9% у Донецькій областях (по Україні – на 2,2%). В Одеській області ціни залишилися на рівні грудня 2017 року;

житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – від +0,3% у Вінницькій до +4,4% у Дніпропетровській областях. По Україні ціни зросли на 1,7%. Зниження цін відбулося в м. Києві (на 3,6%);

одяг і взуття – від +0,2% у Вінницькій до +7,8% у Донецькій областях (по Україні – на 1,6%). Знизилися ціни у 7 регіонах: від -0,6% у Луганській області до -3,5% у м. Києві. У Волинській області ціни залишилися на рівні грудня 2017 року.

Основними інфляційними чинниками були:

підвищення тарифів на проїзд у міжміському поїзді у зв'язку з коригуванням вартості проїзду в залежності від календарного періоду та збільшенням базової ставки тарифу (відповідно до наказу Мінінфраструктури від 20.04.2018 № 184 “Про затвердження тарифів на перевезення пасажирів, багажу і вантажобагажу залізничним транспортом у внутрішньому сполученні”);

підвищення тарифів на утримання будинків та прибудинкових територій;

очікуване зростання цін на окремі послуги, зокрема на туристичні, а також на послуги санаторно-курортних установ та послуги, пов'язані з тимчасовим проживанням;

збільшення сукупних витрат у виробництві сільгосппродукції (індексу цін на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством);

подорожчання місцевого телефонного зв'язку через збільшення собівартості надання телекомунікаційних послуг (ПАТ “Укртелеком” збільшено вартість тарифних планів на послуги фіксованого телефонного зв'язку, до яких входять пакетні послуги - хвилини на спілкування всередині країни, з абонентами мобільних операторів (це не стосується абонплати, що регулюється державою));

збереження тенденції щодо перевищення обсягів продажу іноземної валюти населенням над її купівлею.

Напрямок **«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ»** включає 5 показників, які характеризують ситуацію із залученням в економіку регіонів інвестиційних ресурсів та стан зовнішньої торгівлі товарами (експорт).

Висока позитивна динаміка капітальних інвестицій за підсумками 2017 року, що була сформована в умовах поживлення виробничої діяльності підприємств, позитивних фінансових результатів у більшості видів економічної діяльності, поліпшення ділових очікувань та поступового послаблення інвестиційних ризиків на тлі відносної макрофінансової стабілізації та продовження процесів реформування, мала своє продовження і у I півріччі 2018 року.

Так, у січні-червні 2018 року підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування було освоєно майже 206,9 млрд. грн. **капітальних інвестицій.**

Індекс капітальних інвестицій за звітний період становив 126,5% проти 122,5% у січні-червні 2017 року. Збільшення обсягів освоєних капітальних інвестицій спостерігалось в 21 регіоні (у I півріччі 2017 року – у 22 регіонах). Найбільше обсяги капітальних інвестицій зросли у Донецькій (понад 2,1 раза) та Чернігівській (у 1,7 раза) областях.

Зменшення обсягу освоєних капітальних інвестицій мало місце в 4 регіонах: Миколаївській (-18,5%), Кіровоградській (-13,3%), Запорізькій (-7,5%) та Луганській (-4,5%) областях.

Обсяг капітальних інвестицій на одну особу в середньому по Україні у січні-червні 2018 року становив 4813,4 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів капітальних інвестицій на одну особу суттєво збільшилася проти січня-червня 2017 року (35 разів) і склала 58,5 раза (максимальне значення у I півріччі 2018 року спостерігалось у м. Києві – 25312,9 грн., мінімальне у Луганській області – 433,0 грн.).

За січень-червень 2018 року **обсяг прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу з урахуванням переоцінки, утрат та перекваліфікації), залучених в економіку України, збільшився з початку поточного року на 3,3% або на 1039,1 млн. дол. США, і станом на 01.07.2018 з початку інвестування їх загальний обсяг склав понад 32,6 млрд. дол. США.

Позитивна динаміка щодо нарощення обсягу прямих іноземних інвестицій спостерігалася у 20 регіонах. Варіація приросту серед регіонів склала від 0,2% у Чернігівській до 15,5% у Донецькій областях.

Скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій до початку поточного року спостерігалось в 5 регіонах: Чернівецькій (-2,8%), Херсонській (-2,6%), Хмельницькій (-2,3%), Тернопільській (-0,9%) та Івано-Франківській (-0,4%) областях.

Станом на 01.07.2018 **на одну особу** в середньому по Україні припадало 771,1 дол. США **прямих іноземних інвестицій.** Територіальна диспропорція за цим показником зменшилася проти відповідного періоду 2017 року (186,9 раза) і склала 137,8 раза (максимальне значення спостерігалось у м. Києві – 5843,0 дол. США, мінімальне у Тернопільській області – 42,4 дол. США).

У першому півріччі 2018 року спостерігалось подальше нарощення експортних операцій, проте темпами більш повільними, ніж за відповідні періоди 2017 року. Так, за підсумками січня-червня 2018 року **експорт товарів** виріс в цілому по Україні на 12,7% (за підсумками I півріччя 2017 року збільшення склало 24,2%). Загалом підприємствами України було експортовано товарів на суму 23260,6 млн. дол. США.

Серед регіонів збільшення обсягу експорту товарів за підсумками січня-червня 2018 року спостерігалось у 22 регіонах України (у січні-червні 2017 року позитивна динаміка щодо нарощення експортування товарів була зафіксована в 24 регіонах). Найбільше зростання товарних експортних операцій відбулося у Чернівецькій (майже у 1,8 раза) та Івано-Франківській (у 1,7 раза) областях.

Зменшення обсягу експортних операції мало місце у трьох регіонах: Луганській (-22,9%), Київській (-5,4%) та Полтавській (-3,2%) областях.

Обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення по Україні в цілому становив 549,5 дол. США, що на 64 дол. США (або на 13,2%) більше ніж у січні-червні 2017 року.

Найбільші показники продемонстрували м. Київ та Дніпропетровська область, де на кожного мешканця припадало відповідно 1686,3 дол. США та 1239,4 дол. США; найменші – Луганська та Чернівецька області (відповідно 47,0 дол. США та 107,4 дол. США). При цьому, у січні-червні 2018 року територіальна диспропорція збільшилася проти відповідного періоду 2017 року (27,4 раза) і становила 35,9 раза.

Напрямок **«ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНІСТЬ»** включає 3 показники, які характеризують динаміку росту доходів місцевих бюджетів та стан погашення податкового боргу.

Розпочата три роки тому бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів.

У січні-червні 2018 року **доходи місцевих бюджетів** (без трансфертів) зросли по відношенню до відповідних показників січня-червня 2017 року в усіх регіонах, в межах від 1,3% у Одеській області до 28,3% у Полтавській, і в середньому по Україні показник приросту склав 16,8% (у I півріччі 2017 року – 41,2%).

Окрім Полтавської області, доходна частина місцевих бюджетів значно зросла у Вінницькій (+22,3%), Тернопільській (+22,0%), Херсонській (+21,8%) та Дніпропетровській (+21,5%) областях.

Найбільший обсяг **доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу населення регіону** у I півріччі 2018 року зафіксовано у м. Києві (6,2 тис. грн.), Дніпропетровській (3,9 тис. грн.), Київській (3,6 тис. грн.) та Полтавській (3,5 тис. грн.) областях, а найменший – у Чернівецькій (1,6 тис. грн.), Тернопільській (1,7 тис. грн.) та Закарпатській (1,8 тис. грн.) областях.

Спостерігається скорочення **податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків**.

Так, якщо у січні-червні 2017 року зростання боргу в цілому по Україні становило 6,7%, то за підсумками січня-червня 2018 року загальний обсяг податкового боргу зменшився на 2,0%. Скорочення податкового боргу відбулося у 7 регіонах, в межах від 1,1% у Рівненській до 14,9% у Вінницькій до області.

Зростання податкового боргу зафіксовано у 18 регіонах. Найвищі темпи росту податкового боргу спостерігались у Кіровоградській (42,8%), Запорізькій (35,8%), Харківській (19,9%), Київській (18,9%) та Волинській (17,4%) областях.

Напрямок «**ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ**» включає 4 показники, які комплексно характеризують ситуацію щодо безробіття та зайнятості населення, динаміку росту реальної заробітної плати та стан погашення заборгованості з її виплати.

Довідково: показник щодо обсягу заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги виключено з переліку показників оцінки на підставі листа Держстату від 13.06.2016 № 10.3-15/107-16.

За підсумками січня-березня 2018 року **рівень безробіття населення** у віці 15-70 років (за методологією МОП) по Україні склав 9,7%, що на 0,4 в. п. нижче, ніж у січні-березні 2017 року.

Позитивна тенденція щодо зменшення рівня безробіття (у порівнянні з відповідними показниками січня-березня 2017 року) мала місце у всіх регіонах, серед яких найбільше у: Івано-Франківській та Тернопільській (на 0,8 в. п.), Волинській, Донецькій, Житомирській, Харківській та Чернігівській (на 0,7 в. п.) областях.

Найнижчий рівень безробіття зафіксовано у Харківській (6,0%), Київській (6,5%), Одеській (7,4%), Львівській (7,8%) областях та м. Києві (7,2%), а найвищий – у Луганській (16,7%), Донецькій (14,5%), Волинській (13,0%), Тернопільській (12,7%) та Кіровоградській (12,6%) областях.

Рівень зайнятості населення збільшився на 0,7 в. п, і за підсумками січня-березня 2018 року цей показник в середньому по країні склав 55,9% (у січні-березні 2017 року – 55,2%).

Найвищий рівень зайнятості зафіксовано у м. Києві (61,3%), Харківській (60,5%), Київській (58,6%), Дніпропетровській (58,5%) та Миколаївській (57,8%) областях, а найнижчий у Волинській (48,6%), Донецькій (49,7%), Тернопільській (50,3%), Хмельницькій та Житомирській (53,7%) областях.

Протягом січня-червня 2018 року заробітна плата зростала вищими темпами, ніж ціни в Україні. Так, у I півріччі 2018 року **реальна заробітна плата** зросла на 12,0% (у січні-червні 2017 року – на 19,7%). Така динаміка була характерною для усіх регіонів, і у регіональному розрізі збільшення рівня реальної заробітної плати коливалося в межах від 8,3% у Херсонській до 15,7% у Дніпропетровській області.

Крім Дніпропетровської області, значне зростання реальної заробітної плати зафіксовано у Вінницькій (на 14,9%), Житомирській (на 14,8%), Запорізькій (на 14,0%) та Полтавській (на 13,2%) областях.

Співвідношення суми заборгованості з виплати заробітної плати станом на 1 липня 2018 року до **фонду оплати праці** за червень 2018 року зменшилось на 0,3 в. п. порівняно з показником станом на 1 липня 2017 року (4,1%) і становило 3,8%.

Зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати по відношенню до фонду оплати праці (у порівнянні з показниками станом на 01.07.2017) мало місце у 14 регіонах, і найнижчі значення цього показника зафіксовано у Чернівецькій (0,1%), Закарпатській (0,3%), Житомирській і Хмельницькій (0,5%) та Вінницькій (0,6%) областях.

Найбільшу суму заборгованості по відношенню до місячного фонду оплати праці мають Луганська (59,3%), Донецька (14,1%), Сумська (13,0%), Запорізька (8,1%) та Миколаївська (6,4%) області.

Оцінка соціально-економічного розвитку за напрямом **«РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ»** проводилась за 3 показниками, що характеризують ситуацію у сфері житлового будівництва та обсяг вантажообороту автомобільного та залізничного транспорту.

За підсумками січня-червня 2018 року, порівняно з відповідним періодом 2017 року, спостерігалось зменшення на 29,2% **обсягу прийнятого в експлуатацію житла** (у I півріччі 2017 року – збільшення на 61,0%).

Негативна динаміка зменшення обсягу прийнятого в експлуатацію житла мала місце у 20 регіонах, від -3,6% у Кіровоградській до -64,3% у м. Києві (у I півріччі 2017 року – у 2 регіонах).

Збільшення обсягу будівництва житла спостерігалось у 5 регіонах: Херсонській (у 2,4 раза), Харківській (у 1,6 раза), Закарпатській (на 16,9%), Волинській (на 6,9%) та Львівській (4,5%) областях.

Оцінка обсягів вантажних перевезень автомобільним та залізничним транспортом свідчить про збільшення у звітному періоді обсягів перевезень у 13 регіонах та по Україні в цілому на 0,3%, порівняно з січнем-червнем 2017 року.

Зокрема, значно зросли показники перевезень у Тернопільській (на 41,3%), Чернігівській (на 17,9%), Чернівецькій (на 11,7%), Сумській (на 10,8%) та Запорізькій (на 10,2%) областях.

Скорочення обсягу вантажообороту спостерігалася у 12 регіонах України. Найбільше показники знизились у Луганській (на 39,4%), Полтавській (на 13,1%) Івано-Франківській (на 12,1%), Київській (на 10,5%) та Харківській (на 9,8%) областях.

Напрямок **«ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 4 показники, які характеризують стан впровадження заходів з енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Впровадження заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності, є одним з пріоритетних питань для забезпечення енергетичної незалежності та національної безпеки нашої країни протягом останніх трьох років.

За підсумками січня-березня 2018 року **частка оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії** зросла до 80,9% проти 70,5% у I півріччі 2017 року.

Найвищий показник щодо оснащення багатоквартирних житлових будинків побутовими приладами обліку теплової енергії спостерігається у Миколаївській області (97,7%). Також високій рівень оснащення приладами обліку теплової енергії за підсумками звітної періоду зафіксовано у Черкаській (97,6%), Вінницькій (94,6%), Харківській (94,1%), Хмельницькій (93,3%) областях та м. Києві (94,6%), а найнижчий у Тернопільській (15,0%), Луганській (23,1%), Волинській (55,9%), Кіровоградській (53,6%) та Донецькій (57,7%) областях.

У I півріччі 2018 року найбільшу частку сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонах від загальної потужності котелень регіону зафіксовано у Тернопільській (24,0%), Волинській (21,9%), Житомирській (20,4%), Харківській (20,3%) та Рівненській (19,9%) областях, і в середньому по Україні цей показник становив 13,2% (у січні-червні 2017 року – 10,3%).

Найнижче значення цього показника спостерігалось у м. Києві (0%), Одеській (0,9%), Донецькій та Луганській (1,1%) та Запорізькій (2,2%) областях.

III. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

З метою створення умов для подальшого динамічного, збалансованого розвитку регіонів України пропонується:

Рекомендувати обласним та Київській міській державній адміністраціям:

1. Забезпечити розгляд результатів оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-червень 2018 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, на засіданнях колегій обласних та Київської міської держадміністрацій, та за результатами розгляду підготувати пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань, що гальмують розвиток регіонів.

2. Підготувати пропозиції для розгляду відповідними місцевими радами щодо актуалізації (у разі необхідності) завдань та заходів регіональних стратегій розвитку та планів їх реалізації з урахуванням останніх тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів та очікуваного впливу зовнішніх чинників.

3. Забезпечувати під час проведення конкурсних відборів інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, та розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, розгляд таких проектів, що розроблені на основі плану заходів з реалізації відповідної регіональної стратегії розвитку та спрямовані на розвиток регіону, зокрема, на покращення ситуації за тими напрямками, де регіон зайняв відповідно останні місця за результатами рейтингової оцінки.

4. Вжити заходів щодо збільшення фінансування та ефективного використання коштів на підтримку розвитку галузей сільського господарства, зокрема тваринництва, за рахунок коштів місцевих бюджетів.

5. Сприяти:

розвитку підприємств агропромислового комплексу, зокрема створенню сільськогосподарських обслуговуючих молочарських кооперативів, а також розвитку інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції;

організації роботи з реалізації інвестиційних проектів у галузях тваринництва, рослинництва, харчової і переробної промисловості та модернізації і оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств;

створенню умов для розвитку скотарства в господарствах населення шляхом утворення сімейних ферм та об'єднання селян в сільськогосподарські кооперативи;

розвитку підприємництва в сільській місцевості і співпраці з об'єднаними територіальними громадами та сільськими громадами.

6. Забезпечити:

проведення своєчасної та у повному обсязі оплати праці працівників бюджетних установ і розрахунків за енергоносії та комунальні послуги, які споживаються бюджетними установами, не допускаючи будь-якої заборгованості з таких виплат;

першочергове спрямування вільних залишків бюджетних коштів та поточних надходжень до загального фонду відповідних місцевих бюджетів на виплату заробітної плати працівникам бюджетних установ та оплату енергоносіїв і комунальних послуг;

неухильне дотримання норм Бюджетного кодексу України щодо проведення в першочерговому порядку розрахунків за захищеними видатками.

7. Врахувати у повному обсязі видатки на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних та інших навчальних закладах, розробити та затвердити плани заходів щодо забезпечення фінансування професійно-технічних навчальних закладів.

8. Активізувати претензійно-позовну роботу з ліквідації заборгованості зі сплати податків та зборів та роботу з платниками податків із виявлення та ліквідації шляхів мінімізації податкових зобов'язань, викриття схем ухилення від сплати платежів до бюджету тощо.

9. За участю відповідних місцевих рад опрацювати питання щодо:

розширення практики запровадження програм відшкодування частини вартості кредитів, залучених населенням та ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів на рівні районів та міст обласних центрів та обласного значення;

активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо популяризації державної програми енергоефективності житлових будинків та місцевих програм серед населення із залученням регіональних та місцевих друкованих та електронних засобів масових інформації.

Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади

1. Проаналізувати результати оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-червень 2018 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, та забезпечити проведення аналізу негативних тенденцій розвитку відповідної сфери й прийняття оперативних управлінських рішень щодо вирішення проблемних питань.

2. Забезпечити ефективну співпрацю центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, зокрема шляхом:

проведення спільних засідань колегій, координаційних нарад (семінарів) з питань соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні;

започаткування виїзних днів-приймалень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в регіонах з відвідування окремих районів та міст, розглядом заяв та скарг, прийомом громадян;

залучення представників місцевих органів виконавчої влади до складу робочих груп при опрацюванні проектів загальнодержавних нормативно-правових актів з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування;

започаткування спільних рубрик на своїх офіційних веб-сайтах для розміщення аналітичних оглядів спільної діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження.

3. Вжити невідкладних заходів щодо забезпечення стабільної роботи підприємств, які мають стратегічне значення для розвитку регіональних економік, зокрема тих, що допустили спад обсягів виробництва продукції або працюють збитково, мають значний обсяг заборгованості з виплати заробітної плати та податковий борг.
